

МІЖНАРОДНІ СПІЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК НОВА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Еволюція природи та характеру послуг, інтеграція науки і виробництва, торгівлі і промисловості привели до суттєвих змін в умовах діяльності ринків, у суб'єктній інституціональній структурі. Освоєння нових ринків, наявність у різнонаціональних суб'єктів підприємництва широкого спектра спільних господарських цілей привели до виникнення нової інституціональної структури в міжнародному бізнесі – спільних підприємств. Термін «joint ventures», який частіше за інші зустрічається у вітчизняній літературі, в західній трактовці є більш широким поняттям, ніж «спільні підприємства», й поєднує багато видів спільної діяльності, зокрема міжфірмові контрактні зв'язки. В цілому в економічній літературі і в багатьох документах ООН під СП розуміють економічну форму зв'язків, що мають такі ознаки: 1) загальний капітал; 2) спільна господарська діяльність; 3) спільне керування; 4) розподіл прибутків та ризиків. У нашій країні спільним підприємством називають таку форму господарсько-правового співробітництва з іноземним партнером, при якому утворюється загальна виробнича база та виробляється продукт, який знаходиться в загальній власності партнерів. Наявність загального майна суттєво відрізняє їх від інших форм міжнародного господарського співробітництва, а участь іноземного партнера – від суто внутрішніх СП, що створюються за участю вітчизняних організацій і підприємств. Спільні підприємства як форма економічних міждержавних відносин закономірно розвиваються в процесі еволюції світогосподарських зв'язків, що пояснюється їх перевагами порівняно з іншими видами СП. Переваги СП: стабілізується довготривалість угод про спільну діяльність; реалізується можливість комплексного використання зусиль партнерів при взаємодії в науково-дослідній, виробничій та збутовій діяльності; об'єднуються найбільш сильні взаємодоповнюючі елементи продуктивних сил, що належать партнерам для досягнення найкращого кінцевого результату; забезпечується контроль з боку партнерів як за виробничим процесом, так і за процесом матеріально-технічного забезпечення та реалізації продукції підприємства; забезпечується спільна відповідальність партнерів за ефективність діяльності підприємства; зменшується ризик, особливо політичний. Дуже часто СП – це єдина або найбільш заохочувана форма проникнення підприємницького капіталу в іншу країну.

Спільні підприємства слід розглядати як нову для умов України форму господарювання і вид зовнішньоекономічної діяльності, сформованої на принципах ринкової економіки, поєднання інтересів вітчизняних і зарубіжних підприємців в її здійсненні. Основна мета, функції і завдання СП, розташованих на території України, полягають в залученні в країну іноземного капіталу і прогресивних технологій; підвищення на цих засадах якості продукції робіт і послуг та ефективності виробництва, інтеграції країни в світову систему господарювання. З цих позицій розвиток спільного з іноземними державами підприємництва слід розглядати як реальний шлях виходу економіки України з кризи та подальшої стабілізації.

В цілому для розвитку українсько-зарубіжних СП притаманні: висока динаміка; розширення масштабів, видів і сфер діяльності; географічна диверсифікація, як за кількістю країн-партнерів, так і за розподілом за областями України, оскільки діє ряд факторів, які сприяють створенню СП: географічна близькість України до країн Західної і Східної Європи; спільність історико-культурних цінностей з європейськими країнами; наявність сировинних і трудових ресурсів; наявність ринку збуту на більшість товарів широкого вжитку, харчової промисловості, нові технології тощо.

В Україні сформовано непогані умови для створення СП, але одночасно дещо звужується чітко визначеним часом пільговий режим, погіршується інвестиційний клімат в країні. Таким чином, СП, по-перше, суттєво не впливають на стан національної економіки через відносно незначні масштаби своєї діяльності на внутрішньому та зовнішньому ринках, а по-друге – активно не сприяють вирішенню завдань, які визначені для іноземного інвестування як пріоритетні. Отже, феномен міжнародного спільного підприємства проявляється через кілька суттєвих ознак, коли вони одночасно є як: а) форма міжнародного бізнесу та б) його специфічний суб'єкт; в) спосіб входження у зарубіжний ринок; г) різновид прямого іноземного інвестування; д) нова форма господарювання у країнах з трансформаційною економікою.